

Юрій Васильович Ключівський,
керівник Інформаційно-аналітичної
служби Європейсько-Східний діалог,
Прага, Чеська Республіка

Караванинг та кемпінги в Україні (як реагування на виклик COVID-19)

Теми караванингу, кемпування й автоподорожей для українців є і будуть актуальними через самообслуговування туристів і доступність відпочинку. Однак, ситуація, яка має місце в Україні із-за коронавірусної інфекції й, відповідно, через карантин, чи не найбільше позначилась й на туристичній сфері. Це в меншій мірі стосується, запропонованих до розгляду видів відпочинку, які чи не найкраще «підходять» до тих санітарно-епідеміологічних обмежень, які стосуються: готелів та аналогічних місць розміщення, ресторанів й інших місць громадського харчування та подібної туристичної інфраструктури, а саме - які обмежено через пандемію, причому, чи не по всьому світі.

Тобто, через COVID-19 та фактичне закриття кордонів, наприклад, між країнами Європи й, відповідно - суттєве обмеження переміщення осіб з однієї країни в іншу, туристична сфера мінімізована й зведена до внутрішньодержавних мандрівок та відпочинку. Так, за повідомленням Світової туристичної організації, у 209 країнах та/чи регіонах продовжують діяти обмеження на в'їзд туристів [1]. При цьому, у Європі закрилося 96% туристичних напрямків а українці протягом року так й залишаються у «червоній зоні» і не можуть мандрувати в країни ЄС.

Однак, якщо сектор HoReCa (готелі, ресторани, кейтеринг), в цілому ряді країн Європи таки отримав дозвіл на відновлення роботи з обмеженнями, тобто за умови дотримання суворих правил роботи, то кемпінги працювали увесь сезон, а караванинг й авто мандрування, всередині країн, практично - не знали обмежень.

Отже, є корисним, привернути увагу українських: туризмологів, фахівців та чиновників зі сфери туризму до досвіду європейських країн в частині організації бюджетного відпочинку, якими є караванинг та кемпування.

Незважаючи на те, що Україна є найбільшою країною Європи, похизуватись значною кількістю кемпінгів, не кажучи вже про їх рівень сервісу - ми не можемо. Тобто, цивілізоване кемпування, як й автотуризм з трейлерами, не кажучи вже про впорядковані стоянки для цього по всій Україні, так й залишаються мрією, незважаючи на відносно бюджетний відпочинок. Та й, максимум 50 кемпінгів, які сьогодні діють в Україні «є надзвичайно мало для країни з такою кількістю населення, площею і туристично-рекреаційним потенціалом» [2].

Так, за даними Української федерації кемпінгу, караванингу і автотуризму, на території нашої держави є лише близько 30 кемпінгів, причому 12 з них залишились на території окупованого Криму. З другого боку, якщо поГуглити, наприклад, термін «кемпінги в Закарпатті», то отримаємо кілька «кемпінгів», які мають, на жаль, далеке відношення до вище визначених термінів й понять. Тобто,

за кемпінги в Закарпатті «згодяться»: й паркові зони відпочинку, й котеджі, й фермерські господарства, й окремі, невеликі садиби, й «купання біля водойми», й «туристичний будиночок Ужанського НПП на території Ново-Стужицького ПНДВ» тощо [3].

І це в той час, коли тільки в одній Німеччині кількість подібних об'єктів різного формату перевищує 4 тис. одиниць, а обіг їх послуг становить 9,5 млрд. євро на рік. Згідно ж з даними Європейської Федерації Асоціацій кемпінгів і парків відпочинку (EFSCO & НРА, яка об'єднує національні асоціації 21 країни Європи, з більше ніж 20 тис. кемпінгів), кемпінги є найбільшою туристичною мережею Європи, що об'єднують 10,8 млн. місць відпочинку, тобто на 2 млн. місць більше, ніж в готелях. При цьому, в кемпінгах ночують 25% туристів.

З вищевказаними даними перегукуються й дані, що у країнах Європи кількість великих готелів становить лише 15-25% від загальної кількості готельних господарств. Зате 75-85% - мотелі та готелі сімейного типу. Натомість, згідно аналізу структури готельного господарства України, такі форми готельного господарства, як мотелі, кемпінги, молодіжні бази, що надзвичайно поширені в інших країнах, в Україні практично не розвинуті, на жаль [4].

Разом з тим, автотуризм довів свою життєздатність і вносить значний вклад в економіку країн Європи і Північної Америки. Статистика показує, що європейський автотурист здійснює впродовж року не менше 3-4 поїздок, половина з яких припадає на тривалі поїздки на відстані понад 1 000 км. Досягнення високого рівня розвитку цього виду туризму в Європі і США стало можливим завдяки одночасному збільшенню площі дорожнього покриття, розвитку придорожньої інфраструктури, сфери виробництва, продажу і обслуговування будинків на колесах, будівництва кемпінгів і проведення грамотної маркетингової політики у сфері туризму. Синергетичний ефект всіх перерахованих вище компонентів реалізувався у формуванні та поступовому розвитку кемпінг-індустрії в сучасному розумінні. Цей процес зайняв близько 20 років. Зараз загалом в даній галузі зайнято близько 170 тис. осіб. На 26 000 кемпінгів Європи припадає загалом 394 млн. ночівель. Тільки прибуток за ночівлі на кемпінг-майданчиках Європи становить 3,6 млрд. євро. До цієї суми додається дохід за харчування, розваги та екскурсійні програми, що становить 9 млрд. євро. У сукупності обіг кемпінгів Європи становить 12,6 млрд. євро [5].

Натомість, в Європі вартість проживання в наметі в середньому становить 5-12 євро з людини на добу, тоді як плата за розміщення трейлера складає 30-100 євро на добу (за даними Європейської Федерації Асоціації кемпінгів та Караван-стоянок - EFSCO&НРА). В Україні ж середня вартість проживання в період Чемпіонату склала 7,5 євро з людини на добу, а плата за розміщення мобільного «будинку на колесах» - 40 євро.

Згідно з оцінками фахівців UNWTO, вже у найближчій перспективі в Україні будуть затребувані переважно невеликі придорожні кемпінги та кемпінги на турбазах, розраховані на одночасне розміщення 30-40 трейлерів і близько 50 наметів [6]. За розрахунками, для такого роду об'єкта підійде ділянка площею 0,5-2 га, облаштування якої обійдеться інвестору в 50-250 тисяч євро. При цьому, залежно від кількості облаштованих пітч (спеціально впорядковане місце для

турстоянки), завантаження, сезонності і вартості послуг - термін окупності складе не більше 5-ти років.

Очевидно, що розвиток призведе до швидкої сегментації ринку кемпінгів, як це має місце, наприклад, у британській системі сертифікації кемпінгів, розробленої під брендом Visit England, де виділяють три основних типи кемпінгів: Холідей-парки, Турінг-парки та Кемпінг-парки, але це - подальша перспектива.

Висновок. Отже, події останніх місяців, саме через наслідки COVID-19, вказують на те, що відновлення туристичної сфери в Україні - буде нелегким завданням, особливо в часі, не кажучи вже про ті: організаційні, матеріально-технічні, фінансові, моральні та інші збитки, які будуть необхідними для вирішення/покриття останніх, про які ще навіть не здогадуємось. Виходячи з цього, насамперед, власники інфраструктури туристичної сфери регіонів, місцеві органи влади, включаючи й структури туристичного спрямування, громадські інституції, фахівці туризму, вже сьогодні повинні готувати плани-заходи щодо подолання вищевказаного.

Натомість, виходячи з вищенаведеного, стосовно практики й статистичних даних по країнах Євросоюзу - зрозуміло, що суттєвим сегментом туристичної сфери, особливо прикордонних (з країнами ЄС) регіонів України може стати саме караванінг та кемпінговий туризм, не кажучи вже про доцільність впорядкування «традиційного» й розширеного для українців відпочинку - дикого наметування.

Такий підхід дозволить задовольнити попит на відпочинок, насамперед для наметників та/чи автотуристів, в тому числі й суміжними видами відпочинку (наприклад, тайпарк - мотузкові/канатні парки). Крім того, через невизначеність з COVID-19, вищенаведені форми відпочинку та дозвілля можуть бути корисними для українців, не кажучи вже про те, що саме організація караванінгу та кемпування можуть наповнювати місцеві бюджети і сприяти працевлаштуванню місцевого населення, яке безпосередньо надаватиме послуги: з обслуговування відпочиваючих, з організації для них екскурсій, їх годування і реалізації сувенірів.

Більше того, можна спрогнозувати, що розширення мережі кемпінгів в країні, крім вже вказаних позитивів - суттєво підніме туристичний рейтинг України та дозволить долучитись, накінець, до європейської мережі кемпінгів. Адже, розвиток караванінгу та кемпування може стати найважливішим фактором підвищення інтересу європейських туристів до України, взагалі й до окремих її туристичних регіонів-принад, зокрема. На користь цього твердження свідчить небувале зростання популярності цього виду відпочинку серед європейців.

Й, насамкінець. Не варто ігнорувати й «побічні ефекти» від такої діяльності, адже не виключено, що такі місця відпочинку доволі швидко «обростуть» маленькими базарами на яких місцеві жителі запропонують свій нехитрий скарб аж до організації продажу «Все для кемпінгу», як-то: палатки, динамо-ліхтарі, набори для пікніку, термопродукція, туристичні меблі, барбекю тощо, не кажучи вже про інші «послуги», як-то: зводити в гриби, на яфину, покатати на конях, скупатись в чанах й так далі й тому подібне. При цьому, не можна виключати й організацію чисельних акцій та заходів, що здійснюватимуться в добре обладнаних кемпінгах, які організовуватимуть кмітливі українці, маючи вже досвід організації: змагань, фестивалів, спартакіад, вогнищ й тому подібне...

Список використаних джерел

- [1] Impact of COVID-19 on global tourism made clear as UNWTO counts the cost of standstill. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unwto.org/news/impact-of-covid-19-on-global-tourism-made-clear-as-unwto-counts-the-cost-of-standstill>.
- [2] Ю. Римар «Кемпінгова інфраструктура в контексті сталого розвитку». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/43218/2/2018_Rimar_Iu-Kempinhova_infrastruktura_328-330.pdf.
- [3] «Парк-готелі в регіоні Закарпаття». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.booking.com/holiday-parks/region/ua/transcarpathia.uk.html>.
- [4] Брикова Т.М. «Сучасні тенденції розвитку готельного бізнесу». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/brykova.htm.
- [5] [6] Бунтова Н.В. «Міжнародний досвід розвитку ринку гостинності у форматі кемпінг-послуг та його значення для України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/13_1_2017ua/10.pdf.